

Sygn. akt V KO 22/22

POSTANOWIENIE

Dnia 15 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel

w sprawie **S. S.**

skazanego z art. 197 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 15 czerwca 2022 r.

wniosków obrońcy skazanego oraz SSN Marka Motuka

o wyłączenie SSN Marka Motuka od udziału w sprawie V KK 681/21,

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k. oraz art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

p o s t a n o w i ł

**wyłączyć sędziego Sądu Najwyższego Marka Motuka od udziału
w sprawie o sygn. akt V KK 681/21 Sądu Najwyższego**

UZASADNIENIE

Obrońca S. S. w związku z wniesioną kasacją od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 9 września 2021 r. (sygn. akt VII Ka (...)) złożył wniosek o wyłączenie wyznaczonego do jej rozpoznania sędziego Sądu Najwyższego Marka Motuka (sprawa w SN pod sygn. V KK 681/21). Jako podstawę wniosku obrońca wskazał:

„1) Art. 5 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych UE oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. zmienionej następnie Protokołami 3, 5 i 8 w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w wyniku zaistnienia w sprawie w stosunku do sędziego Marka Motuka okoliczności powodujących z mocy prawa wyłączenie sędziego od udziału w rozpoznaniu niniejszej sprawy ze względu na uzyskanie przez niego nominacji

na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego na skutek rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, której kształt został określony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r.

- 1. Art. 41 § 1 k.p.k. w wyniku zaistnienia w niniejszej sprawie w stosunku do sędziego Marka Motuka okoliczności powodujących wyłączenie ww. sędziego od udziału w rozpoznaniu niniejszej sprawy ze względu na wystąpienie okoliczności tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w niniejszej sprawie, albowiem w kasacji inicjującej niniejsze postępowanie postawiony został zarzut zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej w oparciu o treść pkt 2 uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/2020) dotyczącego nienależytej obsady składu Sądu odwoławczego wydającego wyrok zaskarżony przedmiotową kasacją w związku z udziałem w tym składzie Sądu Okręgowego w O. Pani Sędzi M. K., która otrzymała nominację na stanowisko Sędziego Sądu Okręgowego w O. na skutek rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, której kształt został określony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., a w konsekwencji Sędzia Sądu Najwyższego Marek Motuk w niniejszej sprawie kasacyjnej rozstrzygałby zagadnienie prawne jakie bezpośrednio dotyczy jego osoby, tj. uzyskanie przez jego osobę i Panią Sędzię Sądu Okręgowego w O. nominacji na stanowisko sędziego na skutek rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, której kształt został określony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., co w odbiorze stron postępowania i w odbiorze społecznym wywołałoby obraz Sądu Najwyższego jako organu wymiaru sprawiedliwości, który w ramach podejmowania czynności związanych z orzekaniem nie respektuje prawa każdej osoby do rozpoznania jej sprawy przez bezstronny, niezawisły i niezależny sąd, skoro akceptuje udział w wydaniu takiego orzeczenia przez Sędziego Sądu Najwyższego wobec którego występują obiektywne wątpliwości co do jego bezstronności oceniane z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego.”*

Sędzia Marek Motuk w trybie art. 41 § 1 k.p.k. po zapoznaniu się z aktami sprawy V K 681/21 wskazał na konieczność wyłączenia go od orzekania w

niniejszej sprawie, gdyż podjęcie się jej rozpoznania stanowiłoby rażące naruszenie zasady *nemo iudex in causa sua*.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z postanowieniem z 14 lipca 2021 r. w sprawie C-204/21 wiceprezes Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zobowiązał Polskę do zawieszenia stosowania art. 26 §§ 2, 4–6 i art. 82 §§ 2–5 ustawy o Sądzie Najwyższym, w zmienionym brzmieniu, jak również art. 10 ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, przekazujących do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego rozpoznawanie zarzutów braku niezawisłości sędziego lub braku niezależności sądu (pkt 1e). Wobec tego rozstrzygnięcia, które skierowane było do wszystkich kompetentnych władz Rzeczypospolitej Polskiej, także skład Sądu Najwyższego, któremu zostaje przydzielona sprawa dotycząca zagadnienia braku niezależności sądu lub braku niezawisłości sędziego, samodzielnie zobowiązany jest zbadać swoją właściwość. W uzasadnieniu postanowienia w sprawie C-204/21 podkreślono przyjmowaną od lat w orzecznictwie tego sądu fundamentalną zasadę, że „każdy sąd krajowy, działający w ramach swojej właściwości, ma jako organ państwa członkowskiego obowiązek, zgodnie z zasadą współpracy wyrażoną w art. 4 ust. 3 TUE, stosować w całości podlegające bezpośredniemu stosowaniu prawo Unii i zapewnić ochronę uprawnień wynikających z tego prawa dla jednostek, odstępując jednocześnie od stosowania jakiegokolwiek przepisu prawa krajowego, który byłby ewentualnie z nim sprzeczny, niezależnie od tego, czy przepis ten jest wcześniejszy, czy późniejszy w stosunku do przepisu prawa Unii” (pkt 172).

Mając na względzie powyższe okoliczności nie zachodzi potrzeba rozważania kwestii właściwości rzeczowej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego w zakresie rozstrzygania wniosków o wyłączenie sędziego SN od udziału w rozpoznaniu sprawy. Właściwość tę rozstrzygają przepisy ogólne. W tym przypadku jest to art. 42 § 4 k.p.k. w zw. z art. 24 ustawy o SN. Z tego też względu, w sprawie wniosków o wyłączenie Sędziego Marka Motuka od rozpoznania sprawy na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. orzekać powinna Izba Karna Sądu Najwyższego, jako że sprawa, na kanwie której wyłonilo się zagadnienie

wątpliwości, co do jego bezstronności, należy do właściwości tej Izby. Ponadto z uwagi na szczególną konfigurację procesową w niniejszej sprawie, brak kognicji Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego jest uzasadniony tym, że zarówno wniosek obrońcy, jak i samego sędziego Marka Motuka odwołują się do zasady *nemo iudex in causa sua*. Zarzutem w kasacji, którą rozpoznać miał Sędzia Marek Motuk jest orzekanie w składzie Sądu odwoławczego przez sędziego, który uzyskał nominację na skutek rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa, której kształt został określony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., co w kontekście okoliczności, że sam Sędzia Marek Motuk uzyskał nominację w tej samej procedurze, prowadziłyby do naruszenia wskazanej zasady.

Niezależnie od powyższych okoliczności należy stwierdzić, że aktualnie wszystkie osoby powołane przez Prezydenta RP do orzekania w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego przechodziły procedurę, o której mowa powyżej, zatem w Izbie tej nie jest możliwe ukonstytuowanie się składu, który nie byłby „obarczony” tym samym zastrzeżeniem, jaki miałby być przedmiotem oceny w szczególnym postępowaniu o wyłączenie sędziego.

Co do samych wniosków podkreślić należy, że już w uchwale trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/2020) wskazano wyraźnie, że „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw.” Sąd Najwyższy argumentował w tym orzeczeniu, że „powołanie do Sądu Najwyższego jest zawsze pierwszym powołaniem na urząd w tym Sądzie, wymaga więc spełnienia szczególnych warunków i dochowania procedur, w których rzeczywiście można zweryfikować kompetencje kandydata, także z punktu widzenia jego cech istotnych dla zachowania niezawisłości i bezstronności. Brak takiej weryfikacji i brak transparentności procesu powołania, którą charakteryzowały się przeprowadzone konkursy, tworzą stan niepewności i rodzą podejrzenia o polityczne motywacje decyzji nominacyjnych. Wyklucza to spełnienie obiektywnych warunków postrzegania tak nominowanych osób jako bezstronnych i niezawisłych. Tym

bardziej, że chodzi o powołania do sądu ostatniej instancji, mającego kompetencję do uchylania prawomocnych orzeczeń sądowych i dokonywania wiążącej wykładni prawa, którego orzeczenia nie podlegają już efektywnej kontroli, pozwalającej na weryfikację, czy spełnione zostały warunki bezstronności i niezawisłości sądu, w składzie którego biorą udział osoby powołane na urząd sędziego Sądu Najwyższego w wadliwej procedurze. Z tego powodu dochowanie najwyższych standardów w procesie powoływania na urząd jest decydujące dla oceny czy osoba, która to postępowanie przeszła, daje gwarancje niezawisłości i bezstronności Sądu Najwyższego, gdy orzeka ona w danym składzie tego Sądu.” Zatem w stosunku do Sędziów Sądu Najwyższego nie ma potrzeby przeprowadzania tzw. testu niezawisłości, o którym mowa w cytowanej wyżej uchwale.

Ponadto zgodnie z uchwałą składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 (I KZP 2/22) „wniosek o wyłączenie ze składu sądu powszechnego osoby powołanej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., nie może być rozpoznawany przez sąd mający w swoim składzie takiego sędziego; w przeciwnym razie dojdzie do sytuacji objętej zakazem *nemo iudex in causa sua*.” Argumenty zawarte w uzasadnieniu tej uchwały w odniesieniu do tego - jak się wydaje - dość oczywistego wniosku, a *minore ad maius* mają zastosowanie tym bardziej w przypadku, gdy owym sędzią rozpoznającym wniosek o wyłączenie jest sędzia Sądu Najwyższego, co do którego aktualizują się te same zastrzeżenia. Jakkolwiek w przypadku naruszenia tej zasady w sądach powszechnych istnieją nadzwyczajne środki odwoławcze mogące prowadzić do sanowania takiego rażącego naruszenia zasady *nemo iudex in causa sua*, to w przypadku rozpoznawania sprawy przez Sąd Najwyższy na etapie kasacyjnym paleta procesowych narzędzi służących następnie do reakcji na naruszenia procedury przed tym Sądem jest wydatnie ograniczona, o ile w ogóle dostępna.

Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Kwestią wyłączenia sędziego w opisaney wyżej sytuacji, tj. w układzie, gdy o zarzucie nienależytej obsady sądu spowodowanej wadliwością postępowania

nominacyjnego prowadzonego przed KRS ukształtowaną stosownie do przepisów ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. orzekać miałyby sędzia Sądu Najwyższego powołany na urząd w procedurze nominacyjnej ukształtowanej tą samą ustawą, Sąd Najwyższy zajmował się m.in. w sprawach II KO 12/22 – postanowienie z dnia 17 marca 2022 r. i IV KO 32/22 – postanowienie z dnia 28 kwietnia 2022 r., Podzielając w całej pełni powołana w tych orzeczeniach argumentację, należy stwierdzić, że w realiach rozpoznawanej sprawy udział wyznaczonego sędziego w rozpoznaniu kasacji stanowiłby naruszenie zakazu *nemo iudex in causa sua*, a ponadto mógłby realnie prowadzić do naruszenia standardu z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i uznania, że taki skład orzekający w ogóle nie stanowi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, co mogłoby skutkować m.in. odpowiedzialnością odszkodowawczą Państwa (zob. także: uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22).

W opisanym stanie rzeczy, należało wyłączyć SSN Marka Motuka od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt V KK 681/21.